

Підприємницька діяльність в умовах цифрової економіки

Сьогодні в наукових колах, серед представників бізнесу та на рівні уряду все частіше можна почути вислів «цифрова економіка». Інакше її заведено називати економікою інформаційного типу.

Під підприємницькою діяльністю, в умовах розвитку цифрової економіки розглядається організація діяльності в рамках компетенцій самого підприємця, що дозволяє отримати максимальний прибуток при мінімальних витратах, але тільки за допомогою застосування цифрових технологій можливо створити потрібним суспільством високотехнологічні товари та послуги.

Існує два підходи до поняття «цифрова економіка»: класичний і розширений. Цифрова економіка в класичному підході розглядається як економіка, здійснювана за допомогою цифрових технологій в галузі електронних товарів і послуг, прикладами служать дистанційне навчання, продаж та ін. Цифрова економіка по другому підходу – економічне виробництво, що використовує цифрові технології.

Розвиток цифрової економіки в країнах світу визначається одним з показників – глобальним індексом підключення (GCI, Global Connectivity Index). Це і інструмент, і звіт, в якому оцінюється місце країн у галузі розвитку цифрової економіки, що визначається інвестиціями, впровадженням, досвідом і потенціалом в побудові відповідної ІКТ-інфраструктури.

Комунікаційна компанія, яка знаходиться і функціонує на території Китаю – Huawei Technologies Co. Ltd – проводить оцінку GCI.

Застосовуються 40 індикаторів, які діляться за такими групами параметрів:

- 1) параметри продуктивності;
- 2) технологічні параметри забезпечення трансформації в цифрову економіку.

За дослідженнями за останні п'ять років по взаємозв'язку між рівнем ІКТ-інфраструктури та зростанням валового внутрішнього продукту, враховуючи шкали GCI, встановлено, що в тих країнах, де дуже активно розвиваються і впроваджуються ІКТ-технології, відзначається яскраво виражений приріст ВВП. У тих країнах, де не інвестують значні кошти в цю сферу, не вдається домогтися хороших результатів. Такі рейтинги проводяться за шкалою індексу GCI, відповідно до якого країни діляться на три категорії:

1. Країни-лідери – індекс GCI за шкалою має значення від 56 до 85, середній валовий внутрішній продукт на душу населення становить 54100 дол. США. У цих країнах найрозвиненіші економіки (число користувачів цифровими технологіями швидко росте).

2. Наздоганяючі країни – рейтинг за шкалою індекс GCI має значення від 35 до 55, середній валовий внутрішній продукт на душу населення становить 16300 дол. США. У цих країнах спостерігається максимальне зростання валового внутрішнього продукту на інвестиції в ІКТ-інфраструктуру.

3. Країни-новачки – індекс GCI за шкалою має значення від 20 до 34. Середній валовий внутрішній продукт на душу населення становить 3700 дол. США. Такі країни знаходяться на ранніх стадіях масштабного розгортання ІКТ-інфраструктури. Їх мета – розширити зони мережевої взаємодії і надати більшій кількості нових користувачів доступ до цифрової економіки.

Загалом у рейтингу значиться 141 країна. У 2019 році Сінгапур посів перше місце, обігнавши лідера торішнього рейтингу США, які посіли друге місце. Україна ж у 2019 році втратила дві позиції в Індексі глобальної конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index, GCI) Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) й опустилася на 85-те місце зі 141 країни.

У цифрову економіку виділяють п'ять основних відмінних рис:

1. Економічна діяльність зосереджується на платформах цифрової економіки, під якою розуміється цифрова середа з набором функцій і сервісів, що забезпечує безпосередньо потреби як споживачів, так і виробників. Прикладом «Платформи» як бізнес-моделі служить класичний ринок, де виробники та споживачі знаходять один одного.

2. Друга відмінна риса – персоналізовані сервісні дані. Розвиток технологій в сучасному світі, таких як Big Data і 3D-друк дозволяє задовольняти потреби не тільки середньостатистичного споживача, але і кожного конкретного клієнта.

3. Цифрова економіка дозволяє безпосередньо взаємодіяти виробникам зі споживачами – це одна з особливостей економіки. Спілкування безпосередньо споживачів з виробниками без численого ланцюжка посередників дозволяє розвиватися комунікаційних технологій.

4. Поширення економіки спільного користування розглядається з:

- 1) спільного володіння тими або іншими товарами;

2) оплати за надану інформацію, наприклад, якщо розглядати декількох сімей, то володіння автотранспортним засобом буде більш економічно, ніж утримання одного особистого автомобіля або застосування послуг таксі окремо.

5. Внесок окремих людей в економіку країну більш значний, тому ентузіастам-одинакам відводиться особлива роль в бізнес-процесах при розвитку технологій.

У цифрову економіку виділяють два види зв'язку:

1. Business-to-business – B2B, Business-to-customer/consumer – B2C, Business-to-government – B2G – до нього

відносяться фрилансери, які виконують контрактні зобов'язання на аутсорсингу. Фрилансери (з англ. freelancers – «вільні копійщики») – це по суті вільно наймані працівники, які самі шукають собі проекти, можуть одночасно працювати на декількох фірмах. Фрилансери виконують роботу без укладання довгострокового договору з роботодавцем, наймаються тільки для виконання певного переліку робіт (як позаштатні працівники). Також фрилансерами є працівники, запрошені для виконання робіт в ході аутстафінгу. Будучи поза постійним штатом якої-небудь компанії, фрилансери можуть одночасно виконувати замовлення для різних клієнтів. В Україні фрилансерами переважно називають людей, які виконують будь-яку роботу віддалено через інтернет.

2. Customer-to-business – C2B, Customer-to-customer – C2C Crowd Funding – C2F – складають стартап-компанії. Стартапи або стартап-компанії представляють собою нещодавно створені компанії (які можливо ще не зареєстровані офіційно, але планують стати офіційними), що будують свій бізнес на основі інновацій або інноваційних технологій, не вийшли на ринок або почали на нього виходити і що володіють обмеженими ресурсами. Часто стартап-компанії називають «гаражними». Особливо часто термін «стартап» застосовується відносно інтернет-компаній та інших фірм, що працюють у сфері ІТ, проте, це поняття поширюється і на інші сфери економічної діяльності.

Для малого та середнього підприємництва, що розглядається в рамках цифрової економіки, конкурентними перевагами є:

- висококваліфіковані співробітники;
- своєчасний доступ до інформації;
- наявність цифрових платформ, які необхідні для ведення бізнесу або розвитку цифрового напряму бізнесу.

Для розв'язання проблем необхідно реалізувати державні програми розвитку цифрової економіки, що передбачає адаптацію нових технологій до потреб бізнесу в рамках державно-приватного партнерства.

Зміни в процесі освіти необхідно починати на всіх рівнях, а саме потрібне:

- розширення застосування цифрових технологій;
- створення відповідних умов;
- зміна освітніх програм.

– формування знань, умінь і навичок, викликаних жвавим розвитком цифрової економіки, що дозволяє надалі розвивати сприятливе середовище для формування нового типу компетентних підприємців.

Для вирішення завдань розвитку цифрової економіки, в тому числі й у сфері малого та середнього інноваційного підприємництва України, потрібно забезпечити:

- у сфері інноваційного науково-технологічного розвитку (НТР) країн стабільне формування функціональних систем міжнародного співробітництва, і зокрема у сфері цифрової економіки;
- організацію і впровадження системи стимулювання і використання цифрових та інноваційних технологій підприємствами, які ведуть як малий, так і середній бізнес;
- створення на державному рівні умов навчання та підвищення кваліфікації фахівців у сфері розвитку інноваційних технологій і цифрової економіки. При цьому, починаючи з вузів необхідно створювати сприятливе середовище для формування нового типу підприємців малого та середнього бізнесу, які будуть здатні вирішувати завдання інноваційного характеру з орієнтацією на цифрові технології.

Таким чином, проблему впровадження та розвитку цифрової економіки в сфері малого та середнього підприємництва в Україні можна вирішувати, насамперед, через розвиток інфраструктури для просування вітчизняних розробок і грамотного використання (впровадження) результатів інноваційної діяльності вітчизняними підприємствами. Формування відповідного інституційного середовища – це одне з важливих умов ефективного розвитку провідних сфер людської діяльності в епоху розвитку цифрової економіки.

Недостатній рівень використання інформаційно-комунікативних технологій істотно обмежує можливості розширення ринку товарів, послуг, розгортання спільних інвестиційних проектів, реалізації масштабних науково-дослідних та інженерно-технічних проектів. У ситуації прискорення процесів технологічного розвитку, характерного для економіки знань, низький рівень інформаційно-комунікативної зв'язності фактично блокує процеси технологічного, економічного і соціального розвитку.